Poštnina plačana v gotovini.

V Ljubljani, 21. januarja 1937

Nova Pravda

Leto I.
Štev. 2

Posamezna številka Din 1·50

Izhaja vsak prvi in tretji četrtek v mesecu

Naročnina
mesečno Din 3·—
Četrtletno „ 10·—
Polletno „ 15·—
Celoletno „ 25·—
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Dalmatinova ulica št. 8
Telefon štev. 2132
Rokopisov ne vračamo — Poštni ček. račun 17.177

SOCIJALNO - POLITIČNI IN STROKOVNI LIST.

Vera v pravičnost naše borbe naj spremlja naše delo

Najresnejša ljudska potreba

—djb— Prav nič ne pretiravamo, ako napišemo, da med najvažnejše in najnujnejše ljudske, socijalne in gospodarske potrebe jugoslovanskega naroda spada zavarovanje za slučaj starosti, onemoglosti in smrti. Zahteva po uredbi teh panog zavarovanja ni zahteva, ki bi bila utemeljena samo v socialno-gospodarskih potrebah delavcev in nameščencev, temveč je ona postala vsenarodna in vseljudska potreba, neodložljiv predpogoj za konsolidacijo našega gospodarskega življenja in na vsak korak viden nedostatek naših socijalnih razmer. O tem našem največjem ljudskem problemu smo že mnogo pisali in vsak obljubkar je že s to slaščico omamljal jugoslovanske volilce. Stvar pa se ne premakne z mrtve točke in izgleda, da jo sam vrag drži v krempljih in ji ne pusti, da bi postala kri in meso.

Mi trdimo, da je problem izgraditve socijalnega zavarovanja za poljedelske države veliko bolj važen, kakor za industrijske. To velja zlasti za države, ki se industrijalizirajo in s tem spreminjajo socijalno sestavo svojega prebivalstva. Z industrijalizacijo narašča beg iz vasi v mesta, spreminja se gospodarsko življenje kmečke hiše, ki doraščajoče delovne sile ne uporablja več samo zase in na domači njivi, temveč jih v celoti odda v službo tovarni. Industrija, ki nastaja, črpa svoj delovni kapital iz vasi, kateri v drugi obliki ničesar koristnega ne vrača. Splošno dokazana resnica je, da so mezde industrijskega delavstva v agrarnih državah najnižje in da na tem dejstvu sloni ugodna konjunktura nastajajoče industrije, katere niti nizka kupna moč kmečkega prebivalstva bistveno ne ogroža. Skrbna kmečka politika teh dejstev ne bi smela izgubiti izpred oči in bi ji usoda sinov kmečkih hiš ne smela biti deveta briga. Delavec nikdar ne bi smel postati breme svoje rojstne vasi. Kmečka in socijalna politika bi morala biti taka, da je delavec za vse slučaje življenjskih nezgod primerno zavarovan in to na račun onega gospodarstva, kateremu on dolgo vrsto let daje svoje delovne sile na razpolago. Nesocijalno, negospodarsko je, ako bi gospodarski stroj delavca izčrpanega vrgel na cesto, nezanimajoč se, kako se bo ta delavec do smrti preživljal. Kmečka dekleta so po vsej državi razkropljena. Delajo, štedijo, pešajo. Onemorejo — in v tem trenutku se zavedo, da so brez pomoči na cesti. Kam naj gredo? Njih gospodinje, dobre gospe začutijo, da je svet res krivičen, da njih dolgoletnim, zvestim in pridnim služkinjam na stara leta ne da gorkega kotička. Ogorčene so na družbo, na politiko, državo dolže. In po pravici. Po tridesetih, štiridesetih letih težkega in koristnega dela bi tudi delovni človek moral imeti zagotovljen vsaj skromen «kot», da ni gost ceste, šup, zaporov in bolnic.

Zakaj do tega, za vsakega razsodnega in gospodarsko mislečega človeka res potrebnega zavarovanja, ne pride? Ali nam manjka srčne kulture in socijalnega razumevanja? Ne! Vsaj po besedah sodeč, imamo mnogo razumevanja za ta problem. Vsevprek priznavamo utemeljenost zahteve po ureditvi zavarovanja za slučaj starosti, smrti in onemoglosti. Krepko podčrtavamo, da ta zahteva spada k naši narodni kulturi. Nihče noče biti reakcijonar, zastarel v svojih življenjskih nazorih. Toda — pravijo — naše gospodarstvo je revno, zvija se od samih bolečin, ne more se izmotati iz prvih težav. Trdijo, da je gospodarstvo v krizi. Tako se ta hinavska pesem ponavlja vsako leto od leta 1922. dalje in ne moremo se znebiti utisa, da bo tako šlo večno, ako ne pride nekdo in gramofon zapre. Vemo, da more gospodarstvo samo to dati, kar je za gospodarstvo znosljivo. Nobeno gospodarstvo ne more živeti od pasivnih letnih zaključkov. Socijalno zavarovanje je pri slabem stanju narodnega gospodarstva neizvedljivo. To vemo vsi.

Letos je izgledalo, da bo prišlo do uvedbe invalidnega in starostnega zavarovanja. Takoj so se oglasile gospodarske korporacije, češ, da gospodarstvo še ni sposobno, da bi prevzelo nova socijalna bremena. Ne smemo se čuditi, kar je precej gotovo, da gospodarske korporacije ne bodo nikdar rekle: sedaj je prišel čas, sedaj pristajamo na uvedbo novih panog socijalnega zavarovanja. Mi vemo, da je v našem gospodarstvu pet milijard dinarjev tujega kapitala, ki živi dobro — in zato je naša nacijonalna dolžnost, da ta kapital prisilimo, da vsaj nekaj skromnega žrtvuje za naše najnujnejše socijalne potrebe. Davčna moč je pojačana, državni dohodki so večji, sami znaki, da gospodarstvo ne živi v težki krizi. V svetu je gospodarska situacija olajšana. Prispevki za socijalno zavarovanje so pri odmeri davkov odbitna postavka.

Stroški, ki jih zahteva uvedba invalidnega in starostnega zavarovanja, so malenkostni in napram važnosti problema neznatni ter skoro brezpomembni. Kdor je danes proti izpopolnitvi našega socijalnega zavarovanja, more to biti samo iz ozirov do interesov tujega kapitala ali radi svoje nesocijalne miselnosti. Največji odpor proti komunizmu bo nudil zadovoljen delavec, ki na svoja stara leta ne bo gledal s strahom in skrbjo Z ustvarjajočo socijalno zakonodajo moramo voditi boj proti komunizmu in boj za bodočnost države in naroda. Mislimo, da nam načelno nerazpoloženje napram naši najnujnejši socijalni potrebi ne more biti niti v čast — niti v gospodarsko korist.

Minister za socijalno politiko govori o delavskih problemih

Minister za socijalno politiko g. Cvetković je 12. t. m. govoril pred delavstvom v Delavski zbornici v Nišu. Povedal je, kar je seveda samo po sebi umevno, da je dolžnost države v prvi vrsti ta, da ustvarja pogoje dela in zaslužka za svoje državljane. Posledica te vrhovne dolžnosti je ureditev minimalnih mezd in zavarovanje za slučaj brezposelnosti. Minister je izjavil, da načrt uredbe o minimalnih plačah daje delavcu pogoj za obstoj. (Kakor znano znaša minimalna nominalna plača po tej uredbi dnevno 20 Din). Na dnevnem redu je tudi reforma okrožnih uradov za zavarovanje delavcev, ki morajo postati resnično delavske ustanove. (Mi vemo, da se bo to zgodilo le takrat, ako bo vodstvo uradov v rokah delavcev samih, ki se bodo zavedali svoje velike odgovornosti napram skupnosti zavarovancev in bodo svoje delovanje usmerjali samo po socijalnih vidikih zavarovancev in po gospodarskih interesih ustanov samih). Posebno pozornost je minister Cvetković posvetil delavskim zbornicam, ki so po njegovem mnenju za delavstvo premalo koristne. Minister Cvetković je v posebni avdijenci sprejel tudi delegate delavske sekcije JRZ.

Zaščita mezd

Mnogo je podjetnikov, ki delavstvu zasluženih mezd ne izplačujejo v redu t. j. v zakonito določenem času. Posebno iz južnih delov države se čujejo tupatam naravnost neverjetne vesti. Podjetje dolguje delavcem na zaslužku večmilijonske zneske. Zaostanki na plačah delavcev izkazujejo celo podjetja, ki drugače ne kažejo slabih letnih računskih zaključkov. Mnogi podjetniki so se že kar razvadili in jim je prešlo že v kri in meso, da delavce pri izplačilu zaslužkov prikrajšujejo. Uvedli so sistem izplačila zaslužkov «na račun», t. j. delavec dobi samo na račun nekaj, na ostalo pa mora čakati. Tako gre iz tedna v teden, iz meseca v mesec, tako, da postanejo delavci že kar čedni upniki svojih delodajalcev. Samo posebi je umevno, da je tako stanje skrajno nesocijalno in gospodarsko škodljivo in seveda tudi zelo nemoralno. Delavci so v nevarnosti, da v slučaju konkurza svoje zaslužke sploh izgube ali da rešijo le nekaj.

Zaščiti delavskih mezd bi morale oblasti posvečati več pažnje. Ne zadošča, da morda uživajo prednostno pravico samo v konkurzu. Mezde je treba z zakonom zaščititi. Delodajalec, ki je z izplačilom mezd v zaostanku mora to dejstvo javiti politični oblasti, ki mora imeti možnost, da potom sodišča postavi v vodstvo podjeaja zaupnika, ki se ima zanimati za pravočasno izplačilo delavskih zaslužkov in za pravočasno varnost odsluženih mezd. Zaščiti mezd morajo služiti posebni fondi. Praksa zadrževanja mezd spada po svojem nesocijalnem značaju v dobo največje reakcijonarnosti. Inspekcija dela ima že danes zakonito možnost, da na problem izplačevanja mezd bolj pazi in da pravočasno poseže vmes, ako vidi, da se zaostanki na mezdah kopičijo.

Javna dela

Z javnimi deli skušamo zmanjševati število brezposelnih. Ta javna dela so tako skromna, da znatno na vprašanje brezposelnosti ne morejo vplivati. Prišlo je v navado, da vsa javna dela vršimo s sredstvi izrednih kreditov ali s sredstvi bednostnega fonda. Delavci pri javnih delih so slabo plačani; te mezde škodljivo vplivajo na splošno mezdno politiko delavcev in s tem poslabšujejo socijalni položaj delavstva. Tudi drugače je organizacija javnih del taka, da delavstvu daje značaj manjvrednega delavstva. Za delavstvo pri javnih delih delavsko-zaščitni zakoni v celoti ne veljajo. Tako delavstvo pri javnih delih ni deležno dobrot socijalnega zavarovanja. To je naravnost nepojmljiva «novotarija». Vse povsod po svetu se trudijo, da brezposelnim nudijo zadostno socijalno zaščito, pri nas jim pa niti tega ne priznavamo, kar je v pozitivnih zakonih za vse namezdno delavstvo predpisano. Delavci pri javnih delih niso zavarovani za slučaj bolezni, za slučaj nezgod so zavarovani le skromno, da ni dosežen socijalni namen zavarovanja. Tako ima brezposelni delavec «prijetno» izjemo, da mora v slučaju svoje bolezni ali bolezni v družini takoj porabiti za zdravljenje ves skromni zaslužek. To nesocijalno početje organizatorji javnih del utemeljujejo s trditvijo, da se morejo delavci posluževati zdravniške pomoči iz naslova občinskih revežev. Vsi vemo, kako ta zdravniška pomoč izgleda. Namen bednostnega fonda ali javnih del je zaradi okrnitve socijalne zaščite delavcev zelo omadeževan. Izločitev delavstva iz socijalne zaščite bije v obraz najenostavnejšim pojmom o socijalni pravičnosti. Ta izločitev kvarno vpliva na javno moralo in jemlje socijalnemu zavarovanju njegov veliki socijalni in gospodarski pomen.

Apeliramo na delavsko zbornico, na delavske strokovne organizacije in na predstavnike našega gospodarskega življenja, da delavcem pri javnih delih izposlujejo značaj polnovrednih in enakopravnih delavcev, za katere mora v polnem obsegu veljati pozitivna socijalno-zaščitna zakonodaja.

Volitev obratnih zaupnikov

V mesecu januarju se imajo izvršiti volitve obratnih zaupnikov v večjih podjetjih. Obratne zaupnike predvideva zakon o zaščiti delavcev. Sistem obratnih zaupnikov ni obvezna ustanova, kar je seveda ena glavnih pomanjkljivosti te velevažne socijalne ustanove. Povsod drugod morajo v podjetjih delovati obratni zaupniki, ker v njih državna gospodarska in socijalna politika vidi eno najuspešnejših sredstev za gospodarski napredek in za notranji socijalni mir. Obratni zaupniki uživajo v naprednih državah posebno zaščito zakonov, da morejo svoje dolžnosti pravilno izvrševati. Delokrog obratnih zaupnikov je zelo širok in ni omejen samo na posredovanje med podjetjem in delavstvom ali samo na sodelovanje pri reševanju sporov. Pri nas imamo samo skromen začetek sistema obratnih zaupnikov s skromno in zelo nepopolno zaščito zaupnikov, ki imajo tudi prav neznaten delokrog. Zato je razumljivo, da niti delavstvo samo ne zna prav ceniti važnosti svojih zaupnikov v podjetju, javnost se za to stran socijalne zaščite delavstva ne zanima, tudi oblast ne kaže inicijativne aktivnosti, ker ne skrbi, da bi se volitve obratnih zaupnikov izvršile v vseh podjetjih, za katere velja zakon o zaščiti delavcev. Oblasti bi morale za obstoj in delovanje obratnih zaupnikov kazati več razumevanja, ker bi na ta način imele na razpolago organizacijske organe, preko katerih bi bila regulacija socijalnega življenja v podjetjih olajšana.

Pri zadnji tekstilni stavki je bilo delavstvo tepeno in občutno udarjeno zlasti s tem, da so podjetja soglasno in sporazumno odklonila zopetni sprejem

Vsebina: Najresnejša ljudska potreba. — Minister za socijalno politiko govori o delavskih problemih. — Zaščita mezd. — Volitev obratnih zaupnikov. — Delavske stanovanjske hiše. — Javna dela. — Dr. Peter Zenkl v Ljubljani. — Obzornik. — Strokovni vestnik. — Brezposelnost. — To in ono.

obratnih zaupnikov, neglede na krivdo ali nekrivdo. Ta udarec podjetnikov velja ustanovi obratnih zaupnikov kot taki. Oblastva nimajo moči ali volje, da bi ta za naše socijalno življenje usodni udarec odbila. Obratni zaupniki so brez zaščite ostali na cesti. Ta dejstva imajo na letošnje volitve obratnih zaupnikov velik vpliv: delavstvo ne upa s potrebno žilavostjo in borbenostjo v volitve. Kandidatov ni. Kapitalizem misli, da je dosegel svoj uspeh, ker noče videti in vedeti, da je sila delastva nezlomljiva in da bo butnila na dan, ako je danes k tlom pritiskana. Da je napad proti obratnim zaupnikom popolen, je v te volitve posegla tudi politika; politične stranke so s svojimi usodepolnimi političnimi metodami začutile potrebo, da tudi s političnimi nasilji oslabe voljo in zanimanje delavstva za te volitve. Tako združene sile najresnejše ogrožajo eno naših najvažnejših socijalnih pridobitev.

Delavstvo pa naj se zaveda, da nihče — najmanj pa iz političnih motivov — ni upravičen radi teh volitev ogroževati njegovega kruha, ki je svet.

Delavske stanovanjske hiše

Stanovanjskemu problemu ne posvečamo pri nas posebne pažnje. Vse je pripuščeno zasebni inicijativi in zasebnemu kapitalu. V tej brezbrižnosti napram vprašanju stanovanjskih hiš leži delno tudi vzrok naše brezposelnosti. V naprednejših državah so še vedno veljavni dobri zakoni o pospeševanju stavbene delavnosti.

Stanovanjski problem se posebno tiče delavcev, ki ne morejo plačevati visokih najemnin v razkošnih stanovanjskih hišah, ki morajo gospodarju prinašati dobre obresti in hitro amortizacijo. Delavci potrebujejo cenena, mala stanovanja, male stanovanjske hišice. Delavci v tej svoji potrebi ne dobe potrebne pomoči od strani javnosti in oblastev, dasi bi sistematična stavbena delavnost na splošno oživila naše gospodarsko življenje v vseh strokah.

V državi deluje ena sama ustanova, ki se mora po zakonitih predpisih in v okviru izpolnjevanja svojega delokroga zanimati za cenena delavska stanovanja. Ta ustanova je Javna borza dela, ki je po zakonu dolžna, da daje na razpolago cenena posojila za zgraditev delavskih hišic. Do danes je bilo delo borze dela v tem pogledu skromno. Borza je morala sredstva uporabljati za podpore brezposelnim. Izboljšanje gospodarskega položaja pa odpira nova upanja, ker je vodstvo javnih borz dela mnenja, da bo brezposelnost popustila in se bodo nabrana sredstva mogla uporabljati v izrazitejši meri za potreba delavske stanovanjske politike. Glavna borza dela je mišljenja, da se bo moglo v bodočih letih unašati **v fond za gradnjo delavskih stanovanjskih hiš** letno 40,000.000 Din. Polovico zneska bi obvezno krile mestne občine, polovico pa borza dela. Mestne občine naj bi bile prisiljene, da ustvarijo lastne fonde za gradnjo delavskih stanovanjskih hiš, ki naj bi se izgradile v posebnih kolonijah s stavbno vsoto za eno hišico 15.000 Din proti mesečni amortizaciji 150 Din v 10 letih.

Misel je idealna, toda do sedaj nismo pokazali veliko smisla za sistematično in socialno stanovanjsko politiko. Želeli bi, ako bi bilo v upravah naših občin res malo več smisla za stanovanjsko kulturo občanov.

Zaostali nazori

Zakon o zavarovanju delavcev dovoljuje v svojem § 4. posebno in ločeno organizacijo bolniškega zavarovanja osobja prometnih podjetij samo pod pogojem, da prometno osobje uživa iste zavarovalne dajatve, kakor delavci, ki so zavarovani v okviru zakona o zavarovanju delavcev. Glavna dajatev v bolniškem zavarovanju je zdravniška pomoč in zdravljenje, katero naj zavarovanci in njih svojci uživajo. V bolniškem zavarovanju igra najvažnejšo vlogo tuberkuloza in to radi svoje velike razširjenosti, radi svojega nalezljivega značaja in pa radi dolgotrajnega zdravljenja. Zato je tuberkuloza tudi v bolniškem zavarovanju železničarjev eden najvažnejših in najresnejših problemov. Za tuberkulozo pride v poštev v prvi vrsti sanatorijsko zdravljenje in je zdravljenje izven sanatorija v pretežni večini slučajev nemogoče in brez praktičnih učinkov. Zavarovanci imajo zato velik interes na tem, da jim je omogočeno **brezplačno** sanatorijsko zdravljenje. To načelo je pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev do skrajnih posledic izvedeno, ker zakon tako zahteva. Bolniško zavarovanje železničarjev pa je uvedlo drugo, popolnoma nezakonito prakso. Železničarji niso deležni brezplačnega sanatorijskega zdravljenja. Vsak železničar, ki je obolel na jetiki in je torej pomoči gotovo bolj potreben, kakor oni, ki ima nahod, mora del stroškov za tako zdravljenje nositi sam. Ti stroški znašajo mesečno 600 Din, ako je odrejeno zdravljenje v sanatoriju. Ker vemo, da so plače železničarjev zelo skromne — v posameznih slučajih, zlasti pri delavcih, dosegajo komaj 600 Din mesečno, je naravno, da so železničarji prisiljeni odkloniti sanatorijsko zdravljenje, kar pomeni toliko, kakor zapisati se smrti. Ljubljanska uprava železničarske bolniške blagajne je nevzdržnost in skrajno socijalno krivičnost take prakse uvidela in je železničarjem sanatorijsko zdravljenje omogočila na ta način, da je zanje predujmoma plačala 600 Din in po zdravljenju ta znesek v obrokih od prejemkov odtegovala. — Centralna uprava žel. bolniškega zavarovanja v Beogradu je sedaj to plemenito in pametno pomoč ljubljanske bolniške blagajne prepovedalo, češ, da so predujmi pozneje neizterljivi. To praktično pomeni, da so železničarjem vrata v sanatorije zopet zaprta.

Človeku zastaja razum, ko gleda, s kako zastarelimi nazori je okužena zdravstvena politika v naši prometni službi. Ali ni nikogar, ki bi ta zločin kaznoval?

Dr. Peter Zenkel v Ljubljani

Zanimanje za obisk dr. Zenkla v Ljubljani je bilo veliko. Odličen češkoslovaški socijalni delavec je bil pri nas sprejet z velikim navdušenjem. Uresničila se je želja vseh onih, ki so že pred leti povabili tega odličnega gosta v Slovenijo.

Dr. Peter Zenkl je odličen socijalni delavc in reformator, občinski svetnik in referent za socijalno politiko mesta Prage, tako da mu pripade vodilna vloga v socijalnem skrbstvu v tem mestu.

Dr. Peter Zenkl se je rodil leta 1884. v Taboru. Po dovršenih študijah na praški univerzi je postal profesor na trgovski, nato na gospodarski akademiji. Po osvobojenju je bil poklican na važno mesto v ministrstvo za socijalno politiko. Leta 1929. je pa postal direktor osrednjega urada za socijalno zavarovanje. Izvoljen je bil za župana v Karlinu in po ustanovitvi Velike Prage je član mestnega sveta in predsednik narodno-socijalističnega kluba kot najmočnjše stranke v Pragi. Narodno-socijalistična stranka je namreč dobila pri občinskih volitvah v Pragi 128.000 glasov.

Pod njegovim vodstvom se je osnovala cela vrsta dobrodelnih zavodov za otroke, onemogle in slepce. Ustanovil je materinske šole, otroške domove, zavetišča, prenočišča, higijenske domove, posvetovalnice, ogrevalnice in podobno. Vrhunec vsega so pa Masarykovi domovi za onemogle in starce v Krču in Pragi.

Dr. Zenkl je predsednik praške ljudske univerze, poslovodeči podpredsednik jugoslovansko-češkoslovašk lige, predsednik in ustanovitelj Aleksandrovega doma za jugoslovanske dijake in vodilni funkcijonar raznih drugih socijalnih in dobrodelnih institucij. Njegove zasluge na socijalnem polju so neprecenljive. Za jugoslovansko-češkoslovaško bratstvo je postavil temelje, ki jih nihče porušiti ne more.

V ponedeljek zvečer je predaval dr. Zenkl v veliki dvorani Uniona o njegovem socijalnem delu v mestu Pragi ter je v nabito polni dvorani z nad dve uri trajajočim predavanjem prikazal veliko delo socijalnega skrbstva, katerega je on ustvaril. V torek je moral predavanje ponoviti, ki je bilo istotako polnoštevilno obiskano.

Dr. Zenklu moramo biti hvaležni za vse to, kar nam je v teh dneh bivanja nudil, ker bo brez dvoma vzbudilo zanimanje za socijalno vprašanje tudi med onimi krogi, ki so dosedaj stali ob strani. Dobili smo polno novih pobud. V sredo je na to nadaljeval pot v Maribor, kjer je z istim uspehom predavanje ponovil.

Poleg predavanja pa je imel dr. Zenkl več raznih posvetovanj in sestankov z raznimi prijatelji in sodelavci, katera bodo zelo koristna za nadaljnje skupno delo. Žal, v Jugoslaviji nimamo sreče, da bi mogli pokazati na velikopotezne in odločne socijalno-politične delavce. Toda čas tudi od nas nujno zahteva, da v zgraditvi socijalne zaščite vseh slojev naroda vidimo bodočnost naroda.

Neverjetno

Agilno obrtno društvo v Ljubljani je ustanovilo z velikimi osebnimi in društvenimi žrtvami prvi «Vajeniški dom» v Ljubljani. Bivša občinska uprava je dala za dom brezplačno prostore na razpolago v bivši šentpeterski vojašnici, banska uprava pa malenkostno subvencijo.

«Vajeniški dom», ki ga je vodil poseben kuratorij, se je krepko razvijal in je z razumno in pošteno upravo dosegel, da se je dom vzdrževal z rednimi dohodki.

Veliko število obrtniških vajencev je dobilo v domu svoje zatočišče in možnost nadaljne izobrazbe, saj jim je bila na razpolago zelo dobro založena knjižnica in dvorana z gledališkim lutkovnim odrom, kjer so se vršile igre in stalna dobro uspela predavanja in druge prireditve, pri katerih je sodeloval lasten tamburaški zbor.

«Vajeniški dom» je v smislu svojega pisanega programa vršil v polni meri svojo važno socijalno, kulturno in strokovno nalogo za potrebe obrtnih vajencev.

Doletela pa ga je huda usoda.

Sedanja občinska uprava je nepreklicno odpovedala svoj čas oddane prostore z motivacijo, da jih rabi v druge namene, ne oziraje se na važnost in potrebo obstoja vajeniškega doma.

Ker v Ljubljani primernih prostorov ni dobiti, obrtno društvo kot lastnik pa sredstev za zidavo potrebnih prostorov nima na razpolago, je kuratorij v sili razmer sklenil, da likvidira «Vajeniški dom».

Značilno je, da naša narodna in socijalna javnost nima smisla za obstoj tako važne socijalne ustanove in ni bilo primernega odmeva, da se katastrofa prepreči. Čim več socijalnih ustanov, tem boljše.

V Kersnikovi ulici so sezidali več nadstropen dom, namenjen za obrtne vajence. Trdijo, da je bil temu novemu domu prvi «Vajeniški dom» trn v peti, zato je moral biti uničen. Kakor da bi šlo za trgovanje z vajenci!

Veliki češkoslovaški socijalni delavec in načelnik socijalnega urada v Pragi, dr. Peter Zenkel, je bil te dni v Ljubljani kot gost mestne občine.

V ponedeljek je predaval v unionski dvorani o socijalnem skrbstvu praške mestne občine ter je hotel slovenski javnosti pokazati velike žrtve, ki jih je demokratična Praga pod njegovim vodstvom prinesla za koristi zaščite potrebne mladine.

Videli smo vidne zastopnike mestne občine na tem predavanju, pa smo radovedni, s kakimi občutki so spremljali uglednega predavatelja ob misli, da so v teh težkih časih sami tako brezobzirno uničili dobro uspevajoč «Vajeniški dom», iz motivov, ki niso socijalni in krščanski.

OBZORNIK

Slovenski zasebni nameščenci za svoje pravice.

Dne 13. t. m. so zasebni nameščenci imeli veliko zborovanje v dvorani Delavske zbornice. Zborovanje je bilo enodušna manifestacija za razširitev pokojninskega zavarovanja nameščencev na vso državo, ker je danes ta vrsta zavarovanja zakonito urejena le v Sloveniji in v Dalmaciji. Glavni govornik, gosp. Ivan Tavčar, je v svojih izvajanjih utemeljeval gospodarsko in socijalno potrebo razširitve tega zavarovanja in pokazal na pravno pot, po kateri je zakonita razširitev mogoča. Zasebni nameščenci zahtevajo samostojno zavarovanje, ki je upravno-organizatorično popolnoma ločeno od delavskega zavarovanja. Nameščenci hočejo imeti teritorijalno avtonomne nosilce zavarovanja in odklanjajo vsako vsedržavno centralizacijo zavarovanja. Na zborovanju je bila ponovno iznešena zahteva po razširitvi kroga temu zavarovanju podvrženih oseb na trgovske pomčnike, na strojnike, na kvalificirano grafično delavstvo in na zobne tehnike.

Vsedržavni bednostni fond.

V zadnjem času napovedujejo odločilni činitelji ustanovitev vsedržavnega bednostnega fonda, ki naj doseže letno okoli 40 milijonov dinarjev. Ta fond ima služiti organizaciji zaposlitve in podpore brezposelnim. Fond imajo dotirati vse osebe, ki so v službi in sicer z zneskom svojega enodnevnega zaslužka. — Z bednostnimi fondi nimamo dobrih izkušenj. Znano je, da so bednostni fondi služili bolj drugim, kakor delavskim potrebam. Kdo bo imel odločilno besedo pri razpolaganju kreditov iz vsedržavnega bednostnega fonda?

Tovarniški vestnik.

Tako se imenuje posebno mesečno glasilo, katero je z novim letom pričela izdajati za svoje podjetje, odnosno za svoje delavstvo, Kranjska industrijska družba na Jesenicah. Tako glasilo je nedvomno velik napredek v odnosih med delavstvom in podjetjem. Glasilo ima biti medsebojni posrednik in pospeševatelj dobrih odnošajev podjetja do delavstva in tudi narobe. Potom glasila naj delastvo dobi vpogled v gospodarsko stanje in razvoj podjetja, da bo medsebojna usoda tesnejše povezana in tudi skupna odgovornost večja. Tako glasilo je nedvomno dokaz kulturnejšega gledanja na probleme tovarniške posadke. Prav bi bilo, ako bi tudi druga večja podjetja pokazala več zanimanja za probleme svojega delavstva, da bi na ta način pospeševala socijalen mir v našem gospodarstvu.

Volitve v bratovske skaldnice. Kakor poročajo, je v ministrstvu za gozdove in rudnike izdelan pravilnik, ki ureja volitve v bratovske skladnice. Usvojen je proporčni volilni sistem z zaščito manjšin. Volitve delegatov v glavne skupščine bratovske skladnice se imajo izvršiti do konca februarja. S tem, da bodo bratovske skladnice v rokah svobodno izvoljenih delegatov, bo storjen velik korak naprej v prizadevanjih za sanacijo bratovskih skladnic.

Proračun Delavske zbornice.

Ministrstvo za soc. politiko in narodno zdravje je vrnilo Delavski zbornici proračun za l. 1937. z nekaterimi važnimi izpremebami. Odobren je znesek dohodkov **2.202.934 Din** in znesek izdatkov **2,072.334 Din.** Najvažnejša izpremememba, ki se tiče vzdrževanja Delavske knjižnice, ker se po tej izpremembi dohodki knjižnice ne smejo uporabljati za izpopolnjevanje knjižnice. S tem je obstoj najvažnejše delavske kulturne ustanove najresnejše ogrožen. Za delavstvo je neprijetno tudi znižanje stroškov, ki nastajajo Zbornici ob priliki raznih intervencij na terenu ob stavkah ali drugih važnejših pokretih delavstva. Moralna in stvarna podpora Zbornice delavcem je znatno oslabljena. Proračuni drugih delavskih Zbornic so bili brez izpremememb odobreni.

Sodišče delavskega zavarovanja. Ministrstvo pravde je za predsednika sodišča delavskega zavarovanja v Ljubljani imenovalo g. Jakoba Jermana, starešino sreskega sodišča v Ljubljani. Namestnika sta sodnika gg. Ed. Vrečko in Fr. Gorečan. Prisedniki še niso imenovani.

STROKOVNI VESTNIK

Človekoljubno delo strokovnih organizacij

Strokovne delavske organizacije imajo predvsem namen, da se bore za zboljšanje delovnega položaja svojega članstva.

Strokovne organizacije morejo v korist svojega članstva storiti še mnogo drugega. Zlasti humanitarno delo je v strokovnih organizacijah silno važno. Žal, da mnoge strokovne organizacije ne morejo humanitarnega delovanja razviti v taki meri kot bi ga sicer lahko, če bi mele dovolj stalnega članstva in če bi članstvo požrtvovalno prispevalo z zadostnimi denarnimi prispevki.

Življenje delavca je polno tragike. Samo svoje roke ima, le od dela njegovih rok zavisi sam in vsa njegova družina. Če je bolan, zapade največjemu pomanjkanju. Dokler ima hranarino pri bolniškem zavarovanju, še gre. Daljše obolenje, ko izčrpa hranarino, pa ga potisne v nemogoč položaj. Še huje je, ko zdrav, krepak in delavoljen človek nima zaposlenja, ko na cesti zaman čaka na delo in je srečen, če doseže le priložnostni zaslužek. In če je brezposeln oče družine, morda celo zelo številne, tedaj je beda nepopisna. Tega gorja ne razume nihče z vso silo, nihče ne doume vse teže te nesreče, če je ni sam poskusil. — Kadar pa je delavec star in onemogel, je prepuščen milosti in ulici. Morda se je preje kdaj še mogel delavec, ko so bili še dobri časi, preskrbeti za starost ali pa je imel na starost oporo v svojih doraslih otrokih, ki so mogli prislužiti koščka kruha še za svojega osivelega očeta in mater. Danes pa je položaj tak, da mora betežen starec skrbeti še za vso odraslo družino in često celo za otrok otroke, saj je največkrat vse brezposelno in v breme svojega očeta, če je seveda tudi ta še toliko srečen, da ima delo in zaslužek.

Kak blagodat bi bil za delavca, če bi bil zavarovan za vse te nesreče, ki jih je prepolno delavčevo življenje.

V vseh nesrečah, ki delavca in njegovo družino dolete, je prepuščen skoro docela sam sebi. Vse zavarovanje je nezadostno, ker nudi ob potrebi premalo ali pa sploh ničesar n. pr. v slučaju starosti ali invaliditete.

To silno vrzel lahko uspešno izpolnijo delavske strokovne organizacije.

Delavske strokovne organizacije so lahko delavske samopomoči v pravem smislu besede, če jim daje članstvo takrat, ko je zaposleno, primerne prispevke, da imajo dovoljno dohodkov za vzdrževanje potrebnih.

Nekaj takih organizacij že poznamo. Grafična organizacija ima na primer skoraj v celoti izgrajeno podporno delovanje, in sicer do take višine, da izplačuje svojemu članstvu znatne podpore v vseh primerih, ko so člani ali pa njihovi svojci v potrebi. Ta organizacija izplačuje podpore brezposelnim, bolnim in onemoglim ter podpore vdovam in sirotam. Celo ob orožnih vajah prejemajo člani podpore in članice celo ob porodih.

Že v tem je podan viden dokaz, da more delavska solidarnost in požrtvovalnost delati čudeže. Samo volje je treba in ravnati se je treba po hrvaškem reku: «Čuvaj bele novce za crne dane!»

Knito.

Pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe pri KID

V torek, dne 12. januarja, so se pričela pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe.

Zastopnik podjetja je prvi dan pogajanj izjavil, da podjetje ne prizna navzočih zastopnikov starešinstva obratnih zaupnikov kot polnopravne člane delegacije, ker je njihova funkcijska doba potekla z l. 1936. in je glavna naloga zaupnikov v mesecu januarju izvedba volitev novih obratnih zaupnikov. Delavska delegacija te izjave ni mogla vzeti na znanje, opirajoč se na tozadevne določbe Zakona o zaščiti delavcev.

Delavska delegacija, ki jo tvorijo za NSZ Tine Zupan, preds., Jesenice, Kralj Franc, preds., Javornik, Žan Ivan in Pavlič, Jesenice, je protestirala proti sodelovanju zastopnikov ZZD, češ, da ta organizacija ne obstoja na Jesenicah in Javorniku. Po ponovnem posredovanju zastopnika Inspekcije dela je bilo končno omenjeni strokovni organizaciji dovoljeno sodelovanje s protestom s strani strokovnih organizacij.

Šele po teh uvodnih trenjih se je pričela razprava o osnutku kolektivne pogodbe, kot ga je predložilo podjetje. Delavstvo je dobilo osnutek šele pozno v roke ter je zato po dopoldanskih pogajanjih, ki so trajala od torka do petka in prve dni tega tedna, vsako popoldne na svojih sejah v Delavski zbornici obravnavalo posamezne člene osnutka, zavzemalo svoje stališče in izdelovala protipredloge. Na ta način so bili do današnjega dne izdelani tudi vsi protipredlogi delavstva in bo podjetje po njihovi proučitvi verjetno šele drugi teden moglo dati svoj odgovor.

Pogajanja moremo po njihovi vsebinski razčlenitvi deliti v tri dele: v splošni del, v katerem se obravnavajo določbe naše socijalne zaščitne zakonodaje, v mezdni del, kamor spadajo vprašanja osnovnih plač, skupinskih in družinskih doklad in akorda ter v tretji del: predlog podjetja, da mesto dosedanjih stanovanjskih doklad uvede poseben pokojninski sklad.

V splošnem delu delegacija NSZ vztraja na vseh modernih pridobitvah delavstva v Sloveniji, in onih, ki so bili še sedaj uveljavljene v praksi pri KID, t. j.: načelno osemurni delavnik, redukcija delovnega časa s sodelovanjem obratnih zaupnikov, plačil zaslužka v §§ 219, 220 in 221 Obrtnega zakona, vprašanje nadur in praznikov ter nedeljskega počitka itd., itd. Delegacija NSZ je s svojimi predlogi načela tudi vprašanje dopustev in dajatev v naravi.

V drugem, mezdnem delu, stoji NSZ na stališču, da hoče točnih številk, koliko bi delavci zaslužili v bodoče pri izpremenjenem akordu in razdelitvi delavcev v kategorije. Po samem osnutku tega ni ugotoviti. Pri tem mezdnem vprašanju se polašča delavstva razburjenje, ker se boji znižanja svojega dosedanjega zaslužka. Delavska delegacija se drugače strinja s stališčem podjetja, da je potrebno urediti vprašanje zaslužka profesionistov, ki delajo v akordu. O mezdah je zastopstvo delavstva postavilo svoj protipredlog, o katerem se bo kot v o glavnem delu pogajanj vodila še dolga razprava.

Važna pridobitev za delavstvo bi bila uredba pokojninskega sklada, kateremu pa zmanjša pomen dejstvo, da bi podjetje istočasno ukinilo sedaj veljavne stanovanjske doklade. S tem v zvezi je NSZ načela tudi vprašanje stanovanjskih hišic, ki bi jih podjetje pomagalo graditi za delavstvo in vprašanje konzuma.

Vršila sta se dva shoda delavstva na Jesenicah, kjer so bila dana poročila o pogajanjih.

Iz podružnic

Ljubljana. Redukcije in položaj delavstva v Strojnih tovarnah in livarnah v Ljubljani. V letošnjem letu so se izvršile številne redukcije delavstva v naši nekdaj cvetoči in urejeni tovarni. Ponovno je izgubilo zaslužek 61 delavcev, tako da je sedaj skupno število odpuščenih delavcev nad 90 in bo v tovarni zaposlenih samo še okoli 190 delavcev.

O tem svojem težkem položaju so delavci razpravljali na več zborovanjih v prostorih Delavske zbornice ter so poslali svoje delegate k vodstvu podjetja s prošnjo, da bi uprava namesto redukcij skrajšala delavni čas, ker delavci iz solidarnosti do svojih tovarišev in iz socijalnih ozirov rajši utrpe na dohodkih, kot pa da bi bili tovariši vrženi na cesto. Te predloge pa je predsednik podjetja zavrnil kot neizvedljive.

Delavstvo je s svojih zborovanj nadalje poslalo resolucijo o svojem položaju in o stanju tovarne na ministrski svet, finančnemu ministru in g. banu, v kateri apelira na državne oblasti, da naj naročajo v tovarni ono vrsto blaga, ki ga tovarna po svojem ustroju izdeluje. **Nerazumljivo je, zakaj država naroča to blago v inozemstvu.** Nadaljnja želja delavstva v resoluciji je bila, **da bi država plačala podjetju svoj skoraj dvomilijonski dolg,** s čimer bi bilo tovarni možno nadaljevati obratovanje, delavstvo pa bi imelo zaposlitev in zaslužek ter bi se vrnila v njegove vrste mir in zadovoljstvo.

Volitve v pivovarni «Union».

Dne 19. t. m. so se vršile v naši tovarni volitve obratnih zaupnikov.

Naša lista je napredovala od zadnjih volitev za 100 odstotkov.

Samo pet glasov je manjkalo, da bi dobili še drugi mandat.

Izvoljen je tov. Hočevar Alojzij.

Po prvem uspehu gremo na delo, da prodre naša narodno-socijalna miselnost na ono višino, ki ji pritiče.

Sv. Pavel pri Preboldu. Naša podružnica se pod predsedstvom tov. Drča dobro razvija. Usmerili smo svoje delo predvsem v kulturnem smislu. V nedeljo, dne 10. t. m., se je vršilo v Sokolskem domu predavanje o socijalni zakonodaji v polno zasedeni dvorani.

Predavatelj tov. Rupnik iz Ljubljane, nas je v svojem govoru seznanil z vsemi socijalnimi problemi, ki se nanašajo na položaj delavstva in njegove socijalne zaščite.

Orisal nam je moderno socijalno zakonodajo v češkoslovaški republiki in pokazal na težnje naše organizacije, ki hoče s svojimi predlogi in nasveti prispevati k izpopolnitvi jugoslovanske socijalne zakonodaje.

Po predavanju se je vršil sestanek našega delavskega podpornega društva in razdelitev blaga, ki so ga člani naročili po režijski ceni.

Brezposelnim in obubožanim pa je podporno društvo naklonilo 2000 Din podpore v svrho še cenejše nabave blaga.

Naše agilno socijalno delo bo preprečilo vse poskuse, kako oslabiti naše vrste.

Uskoki so osramočeni in osamljeni, naše vrste pa rastejo in bodo še rastle.

Maribor. Naša podružnica se z vso marljivostjo udeistvuje pri pripravah za izvedbo volitev obratnih zaupnikov v važnih industrijah našega okoliša. Upamo na uspeh, ki odgovarja naši moči, vplivu in važnosti našega narodnega in strokovnega pokreta. Naš Maribor je nacijonalno še vedno ogrožen, ker uživajo tujerodci, ne vemo iz katerih razlogov, še vedno posebno zaščito in podporo od strani naših rdečih socijalistov.

V ostalem se je naše organizatorično delo zelo poživelo in moremo zaznamovati viden napredek.

Celje. Naša podružnica ima v svojih vrstah zelo veliko brezposelnih, ker je tovarna «Apnenik» ustavila, ozir. omejila obratovanje. Vzlic tem težkočam smo usmerili svoje delo k poživitvi, oziroma pomnožitvi svojih vrst.

Upamo samo na uspeh, posebno radi važnih osebnih sprememb v vodstvu naše podružnice.

V kratkem se vrši sestanek našega članstva, da izdelamo smernice za delo v bodočih mesecih. Bliža se občni zbor podružnice.

Iz Medvod. Podružnica Narodne strokovne zveze v Medvodah spada med najaktivnejše podružnice v naši organizaciji. Odlikuje se po zavednosti in disciplini članstva, ki se zbira iz vrst papirniškega delavstva v Goričanah, kjer smo relativno najmočnejši. Organizirano je delavstvo pri nas tudi iz tovarne Tanin in iz barvarne Medić in Zankl, kjer obstoja samo naša organizacija.

Papirniško delavstvo se nahaja v težkem položaju radi mezdnega gibanja in štrajka ter je že en mesec brez dela. Že preje je po cele tedne moralo praznovati in je sedaj brez prihrankov. Tovarna je na poskusnih pogajanjih po začetku štrajka, ki so se izvršili na inicijativo Inspekcije dela izjavila, da ne more pristati na zahteve delavstva ter je pripravljena vzdržati. Na zalogi ima čez 200 vagonov papirja in namerava papir kupovati v inozemstvu ter staviti na razpolago svojim odjemalcem. Kdaj bo stavka končana, ni mogoče predvidevati, ker delavstvo vztraja ter uživa podporo vse objektivne javnosti.

Radi zastoja v papirnici je prizadeto tudi naše članstvo in tovarne tanin, ker dobiva ta tovarna surovine iz papirnice. To delastvo bi imelo še dva do tri mesece dela, sedaj pa vse stoji. V tovarni Medić in Zankl so nekateri delavci dobili povišane plače 1. januarja, kakor je bilo dogovoljeno pri pogajanjih in sklenitvi kolektivne pogodbe v preteklem letu. Delastvo se zaveda uspeha naše organizacije in se krepko ter z zaupanjem zbira v narodnodelavskih vrstah.

Podružnični odbor vztrajno dela v korist delavskih vrst. Naša podružnica je 15. t. m. priredila javno predavanje, na katerem je strokovni tajnik poročal o aktualnih delavskih problemih in našem strokovnem gibanju. Udeležilo se ga je lepo število našega članstva ter je predsednik tov. Oven izrazil zadovoljstvo nad zavednostjo delavskih vrst, želeč samo, da bi bilo delovanje tudi v bodoče tako uspešno. V nedeljo, dne 24. t. m., se bo vršil občni zbor naše podružnice v gostilni «Možina» na Ladiji ob pol 9 dopoldne. Ta občni zbor bo manifestacija narodnozavednega delavstva iz Medvod in okolice za naše strokovno gibanje.

Zagorje ob Savi. Redni občni zbor, ki se je vršil preteklo nedeljo, je dal novih pobud za delo v bodočnosti. Delegat centrale tov. Rupnik je v svojih izvajanjih obrazložil pomen strokovne organizacije in važnost delavskega tiska. Dotaknil se je tudi raznih aktualnih vprašanj, ki se tičejo izpopolnitve in modernizacije obstoječe socijalne zakonodaje. Pri volitvah je bil izvoljen z maliim izpremebami stari odbor s tov. Sedlarjem in Kušarjem na čelu. Tajnik tov. Savšek in blagajnik tov. Prezelj sta še nadalje obdržala svoje funkcije.

Pri slučajnostih se je razvila živahna debata glede volitev v II. rudarsko skupino, glede volitev obratnih zaupnikov pri «Apneniku», kjer je vložena samo ena kandidatna lista in glede volitev zastopnikov v Bratovsko skladnico, ki se vršijo po novem postopku v februarju.

Črna. Občni zbor. Preteklo nedeljo se je vršil občni zbor podružnice NSZ v Črni. Podružnica je s svojim dosedanjim delom dokazala upravičenost svojega obstoja ter se odlikuje po disciplinirnem članstvu in aktivnosti svojega odbora v korist delavskih teženj. Po poročilih funkcijonarjev so bili sprejeti razni sklepi za razširjenje dela v strokovnem in prosvetnem pogledu. Izvoljen je bil novi odbor z zaslužnim dosedanjim predsednikom tov. Cesarjem na čelu. Ostali odbor je sledeči: podpredsednik Obretan, tajnik Selešnik, blagajnik Rošar ter odborniki: Blaznik, Šahman, Drofelnik, Mavrič, Prosen in Tomše; revizorja sta Ilgo in Knežar. Na občnem zboru je poročal o ciljih NSZ in o perečih strokovnih problemih strokovni tajnik kot delegat centrale, ki je čestital novoizvoljenemu odboru in ga pozval v borbo za naše delavske in narodnosocijalne cilje.

Mežica. Občni zbor. Tudi ta podružnica je preteklo nedeljo polagala račun o letošnjem delu. Kakor njena posestrima v Črni, je bila doslej vsestransko aktivna ter je vršila v tem slovenskem delu Koroške važno nalogo kot postojanka narodnozavednega delavstva. Na občnem zboru je bil sprejet sklep, da se letos izvede ob sv. Petru in Pavlu dvodnevni izlet preko Koroške na Jesenice, in bi se pri Gospe Sveti sestali z onimi tovariši, člani naše organizacije, ki nameravajo tedaj prirediti izlet na Koroško. V novem odboru so sledči tovariši: predsednik Capuder, podpredsednik Sekavčnik, I. tajnik Gornik, II. tajnik Mlakar, blagajnik Prošt ter odborniki: Praper, Obreza, Jež, Skudnik in pregledovalca računov Kos in Stumberger. O naši narodni delavski borbi je kot delegat centrale poročal strokovni tajnik. Po občnem zboru se je vršila dobro obiskana in lepo uspela ljudska veselica, ki je v svojem krogu tovariško zbrala delavstvo naše podružnice in goste.

Zahvala. Podpisani član in vdovi umrlih članov se najlepše zahvaljujemo odboru podružnice NSZ na Jesenicah za tovariško sočustvovanje in za božično podporo. — Grošelj Anton, tovarniški delavec, Zavrl Neža, vdova, Šlibar Marija, vdova.
rija, vdova. — Jesenice, 17. januarja 1937.

Drobne vesti

Zaposlenost delavstva. Povprečno število pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev zavarovanega delavstva je znašalo v decembru 87.081, t. j. za 8386 več nego v decembru l. 1935. Povprečna zavarovana mezda je znašala 22.56 Din ali za 0.20 Din več nego v decembru 1935.

Državni dohodki. Dotok denarnih sredstev v državno blagajno je postal ugodnejši. V osmih mesecih l. 1936. so znašali skupni dohodki 6 milijard in 780 milijonov dinarjev, dočim so za isti čas v letu 1935. znašali le šest in pol milijarde. Posebno so narasli dohodki od neposrednih davkov. — Ta dejstva upravičujejo naše zahteve po olajšanju davčnih bremen za delavce in nameščence. Zboljšanje gospodarske situacije pa upravičujejo tudi naše zahteve po uvedbi najnujnejših socialnih zakonov, n. pr. po uvedbi zavarovanja za slučaj starosti in onemoglosti.

Dokaze o zboljšanju gospodarstva prinaša tudi izkaz o čekovnem prometu in o hranilnih vlogah pri poštnih hranilnicah. Čekovni promet se je dvignil od 65 milijonov na 71 milijonov, čekovne vloge pa od ene milijarde 100 milijonov na eno milijardo 450 milijonov.

Podružnicam NSZ!

Podružnice pozivamo, da čimpreje odgovore na našo zadnjo okrožnico. **Ne oviraite posla Izvršnemu odboru s čakanjem.**

Istočasno pozivamo vse funkcijonarje, da takoj pošljejo poročilo o izvršenih volitvah obratnih zaupnikov. To velja tudi za one industrijske kraje, kjer je bila vložena samo ena lista.

Meseca februarja se vrši seja upravnega odbora NSZ. Pošljite pravočasno predloge, katere smatrate, da jih je treba na tej seji obravnavati.

Članom NSZ se dostavlja list «Nova Pravda» **na podlagi plačane članarine.** Zato ne pošiljajte naročnikov za list za one, ki so člani NSZ.

Brezposelnost

Slaba stran naše socijalne zakonodaje je tudi ta, da ni izvedeno obvezno zavarovanje za slučaj brezposelnosti. Gotovo je zelo težko uspešno reševati problem brezposelnosti brez oporišča v socijalni zakonodaji. Gotovo pa je tudi, da radi težkoč ne smemo opustiti v nemar onih, ki so vrženi v bedo in pomanjkanje radi tega, ker nimajo zaslužka. Nasprotno, vse moramo storiti, da pripomoremo brezposelnim vsaj do najnujših sredstev za življenjski obstanek.

Naravnost strašna socijalna beda se nam odkriva, če bliže pogledamo stanje brezposelnih. Prihrankov nima nihče od njih. Brezposelnost je potisnila na tisoče rodbin v največjo bedo. Moralna sila družbe propada.

Dvomimo, da bi mogli brezposelnim pomagati samo na ta način, da bi jim dajali podpore. Nemogoče je dobiti tako ogromna sredstva, da bi se lahko dalj časa vzdrževalo na tisoče družin. Uvidevamo sicer, da se v gotovih slučajih saj trenutno ne da pomagati drugače, kot s podporo v denarju, kar se vrši pod strogo kontrolo delavskih zaupnikov, da je vsako izrabljanje denarnih podpor izključeno.

Važnejše od podpiranja brezposelnih z denarjem in s hrano je pa vprašanje, kako zaposliti vse one, ki so brez lastne krivde prišli ob delo in s tem ob zaslužek. V vseh državah, kjer se je pojavila brezposelnost v večjem obsegu, so pričeli z velikimi javnimi deli. Če bi pri nas država in občine tako reševale vprašanje brezposelnosti, bi bilo brezposelnosti kmalu konec, zlasti še, ker zaenkrat v Jugoslaviji število brezposelnih ni tako veliko, da ne bi našli vsi dela pri najnujnejših javnih delih. Z državnimi in občinskimi deli pa ne bi bili zaposleni samo brezposelni, temveč bi dobili pri tem delo in odjemalce tudi naša obrt in industrija, kar ne bi le preprečilo novih odpuščanj delavstva, temveč bi povzročilo celo zopetno povpraševanje po novih delovnih močeh.

Vsa akcija za brezposelne se mora izvesti izven strankarskega življenja. Kajti neizmerno bi škodovalo brezposelnim, ako bi kdo hotel izrabljati njihovo ebdo v strankarske svrhe. Vsi državljani smo enaki in vsi imamo pravico do življenja.

Izkoriščanje našega prirodnega bogastva.

Sedaj ob koncu leta, ko industrijska podjetja delajo računske zaključke in sestavljajo načrte za bodoče delo, prinašajo časopisi poročila o stanju in razvoju naše industrije in izražajo svoje zadovoljstvo nad popuščanjem krize v gospodarstvu. Tega popuščanja se tudi mi veselimo, toda bojimo se, da od njega delavci ne bodo imeli posebnih koristi.

Neverjeten razmah kaže rudarska industrija, ki je v minulem letu svojo produkcijo dvignila kar za 25% napram letu 1935. Posebno važno mesto v rudarski industriji zavzemajo borski rudniki **bakra.** Ta podjetja so dvignila svoj akcijski kapital od 15 na 60 milijonov in ga nameravajo v kratkem dvigniti na 120 milijonov francoskih frankov. Živahna aktivnost vlada v organiziranju zlatih rudnikov; število družb za izkoriščanje teh rudnikov je vsako leto večje. Rudniki svinca so razširjeni in tehnično izpopolnjeni. Izvažamo surovi svinec. Vrše se predpriprave za domačo predelavo svinca v koristne produkte, da omejimo odvisnost od uvoza. V Dalmaciji, v bližini Šibenika, se razvija industrija bauksita in aluminija.

Časopisi vedo poročati, da je bilo v l. 1936. v rudnike investirano nad 100 milijonov dinarjev. Velika večina rudnikov je v rokah tujega kapitala, Francozov, Angležev, Nemcev in Švicarjev. Letni čisti dobički so veliki. Tudi vemo, da so socialne razmere v rudnikih, ki delajo v dobri konjunkturi, skrajno slabe. S tem je gospodarska koristnost rudnikov oslabljena.

TO IN ONO

Propaganda za delo v Nemčiji. V Nemčiji je uvedena obvezna dolžnost dela. Narodno-socialistični režim polaga posebno važnost na to, da učeča se mladina zna spoštovati in ljubiti trdo ročno delo. Dočim so do sedaj pod obvezno delo spadali samo moški, je v zadnjem času ta dolžnost razširjena tudi na ženske — dijakinje. Pri nas so dijaki nekaterih univerz sami prostovoljno organizirali počitniške kolonije dela, da na ta način praktično spoznavajo probleme ročnega delavca. Z ljubeznijo do dela se utrjujejo vezi z delovnim narodom.

Kako se ustvarja razpoloženje... V Španiji divja huda državljanska vojska. General Franco, ki je prisegel zvestobo republiki in njeni vladi, se je uprl in napovedal je vojno. Na pomoč je pritegnil, seveda s silo plemena v španski koloniji Maroko. Ta državljanska vojska traja že zelo dolgo in stalno bolj izčrpava španski narod. Redna vlada v Madridu se krepko brani in bogve, kdaj in kakšen bo konec tega bratomornega klanja. Vzrok revolucije leži v dejstvu, ker je španska vlada po lanskoletnih volitvah izvedla mnogo socijalnih reform, ki so bile nujno in neodložljivo potrebne, mnogo reform pa je imela še v načrtu. Ta socialni duh mnogim ni bil všeč in so šli in so prelomili prisego zvestobe. Evropa se je razdelila v tri tabore: eden je s svojimi simpatijami na strani upornega generala Franca, drugi je na strani madridske vlade, tretji je ostal nevtralen. Stališče nevtralnosti zagovarjajo najbolj vneto države z demokratičnim režimom, kar je v skladu z načeli demokracije in svobode narodov, na strani generala Franca so države s fašističnim režimom, Italija in Nemčija in na strani madriske vlade stoji pa Rusija. Tako so se v Španiji spoprijeli demokratizem, fašizem in komunizem. To bitko spremlja svetovno časopisje s svojimi poročili. Tudi malo časopisje se je opredelilo vsak na svojo stran. Tako tudi pri nas. Kaj pa v tej časopisni bitki opažamo? Da je pri enih črno to, kar je pri drugih belo, da v enih listih pišejo o zmagah, dočim drugi listi v isti sapi pišejo o porazih. Tako velesila časopisje ubogim državljanom meša glave, da ne vedo ne kod, ne kam. Španija je daleč in nas nazadnje tako zelo ne more zanimati, dasi so dogodki sami zelo poučni, posebno, ako vemo, da je španski narod razdeljen v dve ostro ločena socialna tabora, v bogataše in reveže; povedati smo samo hoteli, kako se na svetu za kako stvar ustvarja razpoloženje množic in da so pri tem poslu vsa sredstva dobrodošla. Ta nauk si moramo zapomniti tudi za domače razmere: časopisi so vedno v stanu, da ustvarijo razpoloženje — za dobro, pa tudi za slabo stvar. Mi bi želeli enkrat videti enotno in enodušno razpoloženje za socialne in gospodarske potrebe vsega naroda brez ozira na njegovo delitev v politične skupine. Mislimo, da konsolidacija naših prilik tudi zato ne more nasprotovati, ker časopisi vsak dan po svoje mešajo državljanom glave in jih odvajajo od jedra problemov današnjih dni. Enostranska pretiravanja ali celo laži imajo vedno samo spekulativen namen. Delavci morajo biti resni dovolj, da tem spekulacijam ne nasedajo.

Amerika — socijalna država. Amerika je bila znana kot ena najbolj kapitalističnih držav, ki socijalne zakonodaje sploh ni poznala. Pred štirimi leti je bil izvoljen za predsednika ameriških zedinjenih držav Roosewelt. Ta mož velikih demokratičnih in socijalnih načel je spoznal, da bo nekdaj bogata Amerika propadla, ako gospodarstva ne uredi po socijalnih načelih. Pričela se je doba najaktivnejše socijalne zakonodaje. Vse države republike so s svojimi ministrstvi za delo stopile v tesnejši stik, da bodo uvedle za vso državo enotno socijalno zakonodajo. Uspeh ni izostal. Malo je še zveznih držav, ki ne bi že uveljavile modernih socijalnih zakonov v duhu zahtev Mednarodnega urada dela.

Neskladnosti. Na shodu JRZ v Ljubljani, dne 17 .t. m., je senator in duhovnik Fr. Smodej rekel: «Hočemo zdravo demokracijo, ki rešuje socijalna in druga pereča vprašanja po večno veljavnih načelih krščanske etike.» Na koncu govora je g. senator pozival na boj z besedami: «Kdor ne bo z nami, bo proti nam in mi proti njemu.» To se pravi, da bo divjal boj, kar pa ni v skladu z načeli krščanske etike, ki propoveduje ljubezen in odpuščanje... Tudi smo slišali, da je boj proti komunizmu s surovimi silami nemogoč.

Kako resni in bogati narodi gledajo na dogodke v svetu. Angleški minister za zunanje zadeve, Eden, je pred kratkim zbranim dopisnikom tujih časopisov med drugim rekel tudi tole: Anglija se sedaj hitro oborožuje. To dejstvo bo narodnemu blagostanju zelo škodovalo, ker oboroževanje škoduje vsem državam. Toda mi ne moremo voditi drugačne politike v svetu, ki se vedno bolj oborožuje. Mi imamo sicer raje maslo kakor topove in se prizadevamo, da bi tudi drugi narodi imeli dosti masla, posebno oni, katerim topovi niso potrebni. Pred nami sta odprti dve poti: ena, ki teži za ojačanjem mednarodne solidarnosti z ukinitvijo carinskih ovir, da se na ta način poveča blagostanje sveta. Druga pot je pot odtujevanja, pot stalnega oboroževanja preko meja gospodarskih sil, kar mora pripeljati k eni najstrašnejših nesreč človeštva.

Tako govori največji in najbogatejši narod sveta — pa vendar ne more zaustaviti toka dogodkov, ki peljejo človeštvo v nesrečo. Kako gledamo mi na dogodke? Zadosti resno?

Zakaj propada naš kmet.

Na to vprašanje kratko in jedrnato ter globokoresnično odgovarjajo sledeče številke, ki niso nobena tajnost. V naši državi je uvedena kontrola izvoza živine. Z izvozom se smejo pečati samo registrirani izvozniki. Registriranih izvoznikov je 212, kar pomeni, da je ves izvoz naše živine v rokah tega skromnega števila izvoznikov, ki seveda s svojim kapitalom obvladajo tudi ves domači trg in so zlasti gospodarji cen. Kmet mora poceni prodati, blago gre za drag denar preko mej države. Ves dobiček se steka v blagajne teh 212 oseb, ki imajo v rokah tudi urad za kontrolo izvoza živine. Javno in zakonito je uveden režim prekupčevalcev, kmet sam je iztisnjen od trgovine. Trdijo, da so od teh 212 oseb nekatere osebe imele še prav posebne ugodnosti. Tako vidimo, da v poljedelski državi, v kateri dan za dnem slišimo, da je kmet steber države, od truda in znoja kmeta žive drugi.

Propadanje kmetove kupne moči pomeni tudi propadanje gospodarske moči delavca.

Reorganizacija borz dela

Novi pravilnik o skrbstvu za brezposelne delavce in nameščence je bil uveljavljen z naredbo ministra za socijalno politiko s 1. januarjem 1936.

Pravilnik v dveh delih predvideva reorganizacijo borz dela in uveljavlja nove predpise o podeljevanju podpor za primer brezposelnosti.

Zanimivo je, da je prvi del pravilnika stopil takoj v veljavo, drugi del pa šele s prvim junijem 1936 in še to pod pogojem, če bodo borze dela dobile od države primerna sredstva na razpolago za podeljevanje podpor. Ker borze dela predvidenih sredstev niso dobile na razpolago, tudi drugi del goraj omenjenega pravilnika ni stopil v veljavo.

Delavske zbornice so se pritožile, ker jim osnutek pravilnika, kakor je predpisano, ni bil predložen v izjavo.

Pritožba od strani delavskih zbornic je tembolj upravičljiva, ker je prvi del pravilnika s takojšnjo veljavnostjo prinesel zmedo v administrativnem poslovanju v takem obsegu, da gotovo ni v korist delavcev in nameščencev.

Za nameščence je pravilnik v drugem delu prinesel nekaj napredka, ker naj bi se za nje delile podpore na podlagi višine zavarovanih mezd pri bolniških blagajnah ter bi dobili tisti, ki imajo višji zavarovalni mezdni razred, tudi višjo podporo, napram dosedaj veljavnemu predpisu, ko so imeli vsi zavarovanci enake podpore.

Gotovo pa je, da bo naredba o reorganizaciji borz dela tekom letošnjega leta predmet še zelo živahnih razprav pri Centralni borzi dela v Beogradu, kjer bomo zahtevali, da se mora osnutek naredbe predložiti Delavskim zbornicam v pretres.

Opozorilo naročnikom!

Vse, katerim smo poslali list na ogled, vljudno prosimo, da z naročilom lista ne odlašajo.

List izdajamo z denarnimi žrtvami, ki jih prispevajo narodno zavedni delavci od svojih težko prisluženih prejemkov.

Uvažujte te žrtve in naročite se na naš list.

Kdor z naročnino odlaša, lista pa tudi ne vrne, nam dela škodo, ki jo moramo le z žrtvami popraviti. Kdor hoče pospeševati med narodom kulturo in socijalno izobrazbo, bo postal naš naročnik. Narodno delavstvo to uvaževanje zasluži.

Uprava „Nove Pravde“.

Za konzorcij „Nova Pravda“ izdaja dr. J. Bohinjec, odgovorni urednik Franjo Rupnik. Za Delniško tiskarno, d. d. v Ljubljani Josip Štrukelj. Vsi v Ljubljani.